Y CABINET DYDD MAWRTH, 13 HYDREF 2026

Yn bresennol-
Y Cynghorwyr: Nia Jeffreys, Menna Trenholme, R. Medwyn Hughes, Craig ab Iago, Huw Wyn Jones, June Jones, Dilwyn Morgan, Llio Elenid Owen a Paul Rowlinson.

Hefyd yn bresennol-
Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Nia Grisdale (Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol), Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Gwern ap Rhisiart (Pennaeth Adran Addysg), Miri Siôn (Cadeirydd Fforwm Ysgolion Arfon), Eleri Jones (Rheolwr Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Adran Gwasanaethau Corfforaethol), Delyth Gadlys Williams (Ymgynghorydd Cydraddoldeb), Gail Warrington (Rheolwr Gwasanaethau Ymgynghorol Iechyd, Diogelwch a Llesiant), Gareth Jones (Pennaeth Cynorthwyol Adran Amgylchedd), Rhodri Owen (Arweinydd Tîm Polisi Cynllunio), Ffion Mai Jones (Uwch Reolwr Gweithredol), Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol – Cyfrifeg a Phensiynau).

1. YMDDIHEURIADAU

Diolchwyd i'r aelodau a'r swyddogion sydd wedi cyfrannu at baratoi'r adroddiadau sydd gerbron bron heddiw.

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriad.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganwyd buddiant gan y Cyng. Menna Trenholme mewn perthynas ag Eitem 11. Nid oedd o'r farn ei fod yn fuddiant oedd yn rhagfarnu, a ni adawodd y cyfarfod.

3. MATERION BRYS

Nid oedd unrhyw fater brys.

4. MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU

Nid oedd unrhyw fater yn codi o drosolwg a chraffu.

5. COFNODION

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 15 Medi 2026 fel rhai cywir.

6. STRATEGAETH LLAIS Y PLENTYN

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Nia Jeffreys.

PENDERFYNIAD

1. Cymeradwyo Strategaeth Llais y Plentyn Cyngor Gwynedd (Atodiadau 1 - 5)
2. Nodi y bydd Cynllun Gweithredu corfforaethol yn cael ei ddatblygu a'i weithredu i gefnogi gweithrediad y Strategaeth ar draws gwasanaethau'r Cyngor.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd y Strategaeth a chroesawyd Cadeirydd Fforwm Ysgolion Arfon i'r cyfarfod. Nodwyd bod presenoldeb Cadeirydd y Fforwm yn adlewyrchu egwyddor sylfaenol y Strategaeth ei hun, sef bod plant a phobl ifanc yn bartneriaid wrth lunio penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Diolchwyd i'r holl bobl ifanc sydd wedi cyfrannu at ddatblygu'r Strategaeth hon.

Eglurwyd mai Strategaeth gorfforaethol yw hon sy'n tynnu sylw at y ffaith bod gwrando ar blant a phobl ifanc yn gyfrifoldeb ar draws pob gwasanaeth. Manylwyd ar fewnbwn plant a phobl ifanc i ddatblygiad y Strategaeth, gan nodi bod y ddogfen yn seiliedig ar saith addewid craidd sy'n adlewyrchu'r hyn sy'n bwysig i'r plant a'r bobl ifanc hyn. Adroddwyd bod adrodd ar ganlyniad cyfraniadau'r plant a'r bobl ifanc, yn ogystal â sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael cyfle cyfartal i gymryd rhan yn themâu amlwg. Amlygwyd y bydd llwyddiant y Strategaeth yn ddibynnol ar allu'r Cyngor i ddangos sut mae llais plant a phobl ifanc wedi dylanwadu ar wasanaethau, polisïau a phenderfyniadau o fewn y Cyngor.

Soniwyd am y broses o lunio'r Strategaeth a'r negeseuon pwysig sy'n deillio o'r trafodaethau. Rhoddwyd enghraifft o fater a godwyd fel rhan o'r trafodaethau gyda phlant a phobl ifanc a'r ffordd yr aeth swyddogion y Cyngor i'r afael â'r mater. Amlygwyd y tebygrwydd rhwng y blaenoriaethau a'u hadnabuwyd yn y Fforymau a blaenoriaethau'r Cyngor yn ogystal.
Cydnabuwyd bod y gwaith o gynnwys llais plant mewn penderfyniadau yn fwy heriol mewn rhai gwasanaethau, ond nodwyd pwysigrwydd ymgysylltu â'r fforymau ieuenctid i gael eu barn pan fydd penderfyniad o bosib yn cael effaith ar blant a phobl ifanc. Esboniwyd bod y Strategaeth yn mynd ar draws nifer o feysydd, gan gyfeirio'n benodol at gynnwys llais y plentyn ar draws Gwasanaethau Plant y Cyngor. Nodwyd bod cynrychiolaeth ehangach o fewn fforymau llais plant a phobl ifanc Gwynedd, a bod ymgais i geisio cyrraedd carfannau pellach o blant yn ogystal. Datganwyd bod dymuniad gan y plant a'r bobl ifanc hyn am Gabinet cysgodol plant a phobl ifanc Gwynedd yn ogystal.

Mynegwyd balchder bod plant a phobl ifanc bellach yn cael cyfle i fod yn rhan o drafodaethau a rhoi eu barn. Edrychwyd ymlaen at gydweithrediad pellach rhwng y Fforwm a'r Cyngor.

<u>Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:</u>

- Eglurwyd bod darn o waith penodol ynglŷn â sut y bydd y ddogfen yn edrych o fewn dogfennaeth y Cyngor, a nodwyd pwysigrwydd y Strategaeth wrth fynd ymlaen. Datganwyd mai sylfeini sydd gerbron, a bod gwaith i'w wneud o fewn y Cyngor i sefydlu'r drefn o gynnwys yr ymgysylltiad â'r Fforwm o fewn adroddiadau.

- Mewn ymateb i gwestiwn ynghylch sicrhau y caiff y 7 addewid o fewn y Strategaeth eu gweithredu, manylwyd ar gynnwys yr addewidion gan egluro sut y bydd strwythur y Fforymau a'r dulliau ymgysylltu yn cyfrannu at hyn. Ychwanegwyd bod gwahanol fforymau ar waith, sydd o ganlyniad, yn galluogi amrywiaeth o bobl i gyfrannu mewn modd sy'n gyfforddus iddynt hwy.
- Cyfeiriwyd at y diffyg cyfleoedd blaenorol i bobl ifanc gyfrannu at y trafodaethau hyn, a pha mor allweddol ydyw i sicrhau bod cyfleoedd iddynt leisio barn. Mynegwyd balchder ynglŷn â'r elfen 'Taith y Llais' sydd yn y Strategaeth, gan ategu pwysigrwydd adrodd yn ôl ynglŷn ag unrhyw weithredu a newidiadau sy'n deillio o hynny.
- Mewn perthynas at yr ymgais i gadw pobl ifanc yng Ngwynedd a'u denu yn ôl i'r Sir, cyfeiriwyd at bwysigrwydd cyfraniadau pobl ifanc wrth siapio'r Sir.
- Diolchwyd am y cyflwyniad angerddol i'r eitem, a sicrhawyd y bydd yr hyn sy'n deillio o'r Strategaeth yn treiddio drwy'r Cyngor a'i wasanaethau.
- Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r camau nesaf, adroddwyd y caiff holiadur gwaelodlin llais plant a phobl ifanc ei rannu'n fuan a gobeithiwyd felly y bydd hynny'n sail i'r Cynllun Gweithredu. Ymhelaethwyd ar hyn gan egluro cymhlethdod y Cynllun Gweithredu o ran sut y bydd yr agweddau gwahanol yn bwydo i mewn iddo, a sut y cânt eu gweithredu o fewn mecanwaith y Cyngor. Cynigiwyd efallai y byddai'n syniad peilota'r Cynllun, a thrafod gydag adrannau'r Cyngor er mwyn gweld sut gellir bwydo hyn i mewn i wasanaethau.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL 2025-26, CYNLLUN CYDRADDOLDEB STRATEGOL 2024-28

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Llio Elenid Owen.

PENDERFYNIAD

Nodi cynnwys a chymeradwyo Adroddiad Blynyddol 2025-26, Cynllun Cydraddoldeb 2024-28.

TRAFODAETH

Mynegwyd balchder bod y rhan fwyaf o'r gwaith a glustnodwyd ar gyfer y flwyddyn wedi'i gwblhau, a bod unrhyw waith pellach yn cael ei wneud yn ystod y flwyddyn hon.

Eglurwyd bod 5 amcan wedi'i nodi o fewn y Cynllun Cydraddoldeb, ac adroddwyd ar y gwaith sydd wedi mynd rhagddo o ran yr amcanion hyn.

Mewn perthynas ag Amcan 1, soniwyd am y Fforwm Cydraddoldeb Staff sydd wedi'i sefydlu er mwyn trafod a rhoi barn ynglŷn â materion perthnasol. Ychwanegwyd bod aelod staff hefyd wedi sefydlu Fforwm Gweithwyr Ethnig Lleiafrifol. Cyfeiriwyd hefyd at y Polisi Canu'r Gloch diwygiedig sydd wedi'i fabwysiadu, gan gynnwys Aflonyddu Rhywiol fel sail yr adroddir arno. Wrth sôn

am Amcan 2, datganwyd bod y dashfwrdd data bron yn barod i fynd yn fyw. O ran Amcan 3, adroddwyd bod y ganran o unigolion sydd wedi cwblhau'r teitl Cydraddoldeb ers mis Mawrth 2025 wedi cynyddu o 35.5% i 62.8%. Ychwanegwyd bod swyddogion cydraddoldeb wedi cychwyn ymweld â thimau rheoli adrannau i gyflwyno gwybodaeth. Trafodwyd Amcan 4 gan nodi bod swyddogion cydraddoldeb yn gweithio gyda'r Gwasanaeth Gofal Cwsmer a Chofrestru er mwyn sicrhau hygyrchedd. Yn ogystal, manylwyd ar y gwaith sy'n mynd rhagddo o fewn y gwasanaeth Amgueddfeydd, a'r adran Tai ac Eiddo. Aethpwyd ymlaen i drafod Amcan 5, gan egluro bod y rhan fwyaf o'r gwaith hwn wedi'i gwblhau ym mlwyddyn gyntaf y Cynllun.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:

- Tynnwyd sylw at y ffaith bod y Cyngor wedi arwyddo Adduned Oed Gyfeillgar, a bod cydweithio yn mynd rhagddo er mwyn datblygu yn y maes cyflogaeth i bobl hyn.
- Adroddwyd ar lwyddiant y Fforwm Cydraddoldeb Staff, gan nodi bod bwriad i'w hyrwyddo ymhellach. Cyfeiriwyd at y Rhwydwaith Staff Lleiafrifoedd Ethnig gan egluro ei fod wedi ei gychwyn ac yn cael ei redeg gan staff. Nodwyd bod y Rhwydwaith yn ymestyn ar draws Gwynedd, Conwy a Môn, a bod aelodau o'r Rhwydwaith yn adrodd yn ôl i'r Fforwm yn ogystal. Datganwyd bod Swyddogion Cydlyniant Cymunedol yn gweithio ar draws 3 Sir ac yn adrodd yn ôl am unrhyw negeseuon sy'n codi o fewn cymunedau. Adroddwyd am yr Asesiad Effaith Cydraddoldeb sy'n cael ei gwblhau'n fewnol i gyd fynd â strategaethau a pholisïau yn ogystal.
- Mynegwyd balchder o lwyddiant y Rhaglen Merched mewn Arweinyddiaeth, gan nodi bod cynnydd yn y nifer o ferched sydd mewn swyddi lefel rheolwyr ers sefydlu'r Rhaglen.
- Sylwyd nad oes archwiliad tal ar sail rhyw wedi'i gynnal yn ystod cyfnod 2025-26. Mewn ymateb, eglurwyd bod y cyswllt sydd fel arfer yn gwneud yr archwiliad wedi tynnu'n ôl oherwydd diffyg capasiti. Sicrhawyd bod y gwasanaeth wedi cysylltu â chynghorau eraill er mwyn ceisio cael cyswllt gwahanol i gwblhau'r gwaith. Bwriadwyd ehangu'r archwiliad i gynnwys anabledd a hil yn dilyn newid i'r ddeddfwriaeth.
- Datganwyd bod gwaith yn mynd rhagddo o ran llais y plentyn, a bod bwriad i gynyddu capasiti'r gwasanaeth er mwyn cynorthwyo â hyn.
- Cyfeiriwyd at bwysigrwydd gwella darpariaeth ADY o fewn y maes addysg, ac adroddwyd bod amcan penodol yn y Cynllun Cydraddoldeb ynglŷn â chydraddoldeb yn y maes addysg. Soniwyd am yr ymgysylltu sy'n mynd rhagddo er mwyn cael barn pobl ifanc o amryw o grwpiau o ran yr amcan hwn, a'r bwriad o wneud defnydd pellach o'r Fforymau Ysgolion hefyd.
- Holwyd a yw'r Cyngor yn gwneud digon o ran recriwtio pobl ag anableddau dysgu. Cyfeiriwyd at gyflwyniad diweddar a fu gerbron y Rhwydwaith Rheolwyr, gan adnabod bod nifer o adrannau wedi dod i gyswllt yn dilyn hynny er mwyn ceisio annog pobl sydd ag anableddau dysgu i weithio o fewn eu gwasanaethau. Credwyd bod mwy angen ei wneud, ond bod hyn yn gam i'r cyfeiriad cywir.
- Soniwyd am y Panel Trigolion ac eglurwyd mai grŵp o bobl sydd wedi ymrwymo i gymryd rhan mewn ymgysylltu ydyw. Ymhelaethwyd gan nodi

bod ymgais i sicrhau bod amrywiaeth o bobl ar y Panel fel bod cynrychiolaeth eang o'r gymdeithas.

8. ADRODDIAD BLYNYDDOL - GWEITHLU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Llio Elenid Owen.

PENDERFYNIAD

Cymeradwyaeth o'r adroddiad blynyddol ar gyfer 2025/26.

TRAFODAETH

Pwysleisiwyd bod gweithlu'r Cyngor wedi parhau i ddarparu gwasanaethau o safon uchel i drigolion Gwynedd mewn cyfnod o bwysau ariannol, galw cynyddol am wasanaethau a newid sylweddol yn y farchnad lafur.

Er bod maint y gweithlu wedi lleihau dros gyfnod yr adroddiad, amlygwyd bod trosiant staff i'w weld wedi sefydlogi. Tynnwyd sylw at broffil oedran y gweithlu gan ddatgan pwysigrwydd cynllunio'n hirdymor ar gyfer denu, datblygu a chadw talent, a sicrhau trosglwyddiad effeithiol o wybodaeth a sgiliau. Cyfeiriwyd at lwyddiant cynlluniau prentisiaethau a hyfforddeion y Cyngor wrth gryfhau sylfeini gweithlu'r dyfodol, gan amlygu bod cynnydd o 120% yn nifer y ceisiadau am y swyddi hyn ers y flwyddyn flaenorol.
Datganwyd bod llesiant staff a rheoli salwch yn parhau yn her gorfforaethol. Soniwyd bod y Cyngor wedi parhau i ddangos arweinyddiaeth wrth hyrwyddo'r Gymraeg yn y gweithle, datblygu partneriaeth gymdeithasol, cryfhau cydraddoldeb a chynhwysiant, a gweithredu polisïau a mentrau newydd i gefnogi diwylliant gwaith cadarnhaol.

Adnabuwyd nifer o'r prif flaenoriaethau wrth edrych ymlaen:

- datblygu cynllunio gweithlu hirdymor,
- cefnogi llesiant staff,
- cryfhau recriwtio a chadw staff,
- gweithredu systemau newydd,
- sicrhau bod gan y Cyngor y bobl, y sgiliau a'r diwylliant cywir i ddiwallu anghenion Gwynedd yn y dyfodol.

Ategwyd mai adroddiad lefel uchel sydd gerbron. Sicrhawyd nad yw'r tueddiadau a'r heriau sydd i'w gweld yn yr adroddiad yn unigryw i Wynedd, a bod gwaith yn mynd rhagddo gyda phartneriaid er mwyn mynd i'r afael ar hyn.

<u>Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:</u>

- Pryderwyd bod nifer staff y Cyngor yn lleihau, a chyfeiriwyd at drosiant staff gan holi beth mae hyn yn ei feddwl i'r Cyngor. Mewn ymateb, eglurwyd nad yw'r gyfradd trosiant staff yn ystyried y nifer o staff sydd

mewn adran, nac yn ystyried faint o staff sydd ar gontractau tymor byr. Manylwyd ar lefelau trosiant uchel yr Adran Economi, gan esbonio bod nifer o'r swyddi hynny yn ddibynnol ar grantiau ac felly ddim yn swyddi parhaol o ganlyniad. Tynnwyd sylw at effaith dull cyllido Llywodraeth Leol ar drosiant staff oherwydd y ddibyniaeth ar grantiau a'r ansicrwydd sy'n deillio o hynny i staff, a galwyd am gyllido aml-flwyddyn i Gynghorau.

- Pryderwyd am y lefelau salwch cynyddol uchel a chyfeiriwyd at y lefel uchel o absenoldebau sy'n gysylltiedig â straen. Cadarnhawyd bod lefelau salwch yn cynyddu ar draws siroedd eraill yn ogystal. Esboniwyd bod hyfforddiant i reolwyr yn hanfodol wrth annog staff i ddychwelyd i'r gwaith, a rheoli achosion yn effeithiol drwy gydweithio â'r gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol a chwnsela. Datganwyd bod adolygiad cynhwysfawr o amodau gwaith yn cael ei gynnal er mwyn gweld beth ellir ei wneud i fod yn fwy cefnogol a chynhwysol.
- Gofynnwyd a oes digon yn cael ei wneud o ran cynllunio'r gweithlu a hyrwyddo'r rolau prentisiaethau a hyfforddeion. Cadarnhawyd bod llawer o waith marchnata ac ymgysylltu yn mynd rhagddo. Soniwyd am y Grŵp Gyrfa Mewnol sy'n ceisio rhoi ffocws ar ddenu staff i weithio a datblygu gyrfa o fewn y Cyngor.
- Wrth drafod y problemau sy'n codi mewn gwahanol adrannau, esboniwyd bod problemau cyhyrsgerbydol yn gyffredin mewn gwasanaethau rheng flaen, ond bod amrywiaeth ar draws y Cyngor. Crybwyllwyd hefyd y costau sy'n gysylltiedig â chyflenwi mewn perthynas â gwasanaethau rheng flaen. Amlygwyd y patrymau tymhorol sydd i'w gweld yn y ffigyrau yn ogystal, er enghraifft bod ysgolion ar gau ym mis Awst felly bod absenoldebau salwch yn is.
- Cyfeiriwyd at y system Adnoddau Dynol newydd sy'n cael ei datblygu, gan obeithio y bydd mwy o ddata wrth symud ymlaen o ganlyniad.
- Esboniwyd nad yw'r hyn sydd i'w weld yng Ngwynedd yn unigryw o'i gymharu â chynghorau eraill. Soniwyd bod rheolwyr yn derbyn adroddiadau manwl ar salwch o fewn eu gwasanaethau, fel bod posib gweithredu.
- Mewn perthynas â lefelau salwch, pryderwyd am y ffaith bod galw cynyddol am wasanaethau, ond bod lleihad yn nifer y staff o fewn y Cyngor.
- Nodwyd y bwriad i baratoi papur Tîm Arweinyddiaeth ynglŷn â'r materion a godwyd yn ystod y drafodaeth.

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL IECHYD, DIOGELWCH A LLESIANT

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Llio Elenid Owen.

PENDERFYNIAD

Mae'r adroddiad hwn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet fel bod gan aelodau drosolwg hanfodol o'r prif faterion iechyd a diogelwch a gododd yn ystod 2025/26.

TRAFODAETH

Amlygwyd bod datblygiadau sylweddol wedi bod yn y modd y caiff digwyddiadau eu hadrodd a'u rheoli, wrth gyflwyno system ddigidol newydd.
Er bod cynnydd yn y nifer yr adroddiadau a gafodd eu cyflwyno, cyfeiriwyd at y ffaith bod y nifer o ddigwyddiadau difrifol wedi lleihau. Cynigiwyd bod hyn yn awgrymu diwylliant adrodd cryfach a gwell rheolaeth o risgiau ar draws y sefydliad.
Manylwyd ar y system newydd gan egluro ei bod darparu gwybodaeth reoli well, dangosfyrddau byw a data gwell i gefnogi penderfyniadau a helpu rheolwyr i fonitro perfformiad iechyd a diogelwch. Adroddwyd y bu ymweliad gan AGID yn ystod y flwyddyn yn ymwneud â defnyddio cynhyrchion diogelu planhigion, ond na chafodd unrhyw faterion oedd yn arwain at gamau gorfodi ffurfiol eu codi.
Esboniwyd bod canran uchel o reolwyr bellach wedi cwblhau hyfforddiant IOSH Rheoli'n Ddiogel i reolwyr, ynghyd â hyfforddiant ar y system adrodd digwyddiadau newydd. Amlygwyd bod nifer uchel o atgyfeiriadau at yr Uned Iechyd Galwedigaethol wedi'u derbyn, gan adnabod bod iechyd meddwl a straen yn themâu amlwg. Yn ogystal, tynnwyd sylw at y gwaith pellach sy'n mynd rhagddo ar draws y Cyngor i ddatblygu trefniadau gweithio'n unig a diogelwch personol.

<u>Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:</u>

- Diolchwyd i'r swyddogion am eu gwaith, ac am gynnwys y graffiau o fewn yr adroddiad sy'n gwneud y wybodaeth yn haws i'w dilyn.
- Sylwyd bod y niferoedd o adroddiadau yn uchel yn yr adrannau Addysg ac oedolion, a holwyd os oes rhesymau penodol am hyn. Mewn ymateb, cadarnhawyd y dengys y cynnydd mewn adroddiadau bod parodrwydd cynyddol i adrodd ar ddigwyddiadau, ac felly yn awgrymu gwelliant mewn diwylliant. Tynnwyd sylw at y ffaith bod y nifer o adroddiadau RIDDOR yn yr adrannau hynny wedi lleihau dros y flwyddyn ddiwethaf, a bod staff yn yr adrannau hynny yn gweithio ar y rheng flaen felly bod mwy o ddigwyddiadau mewn meysydd felly yn debygol.
- Wrth gyfeirio at y lleihad yn nifer y digwyddiadau RIDDOR, datganwyd bod buddsoddiad wedi bod yn yr hyfforddiant i reolwyr dros y degawd diwethaf fel bod mesurau rheoli gwell yn cael eu rhoi mewn lle i geisio atal digwyddiadau difrifol. Edrychwyd ymlaen at weld effaith y system adrodd newydd, gan amlygu bod y data a'r wybodaeth am ddamweiniau ar gael yn fyw i reolwyr drwy'r system, fel bod posib adnabod pa fesurau rheoli pellach sydd eu hangen mewn lle.
- Gofynnwyd am brif risgiau iechyd a diogelwch sy'n wynebu gweithlu'r Cyngor a'r hyn a gaiff ei wneud er mwyn monitro. Adnabuwyd mai tueddiadau baglu, disgyn a llithro, yn ogystal â materion cyhyrsgerbydol yw'r meysydd amlycaf o fewn y Cyngor ac ar draws y wlad. O ran bygythiadau penodol, nodwyd bod grwpiau tasg wedi'u sefydlu i edrych ar faterion megis gweithio'n unig, gyda phwyslais ar sicrhau asesiadau risg sydd â mesuriadau rheoli caeth mewn lle. Soniwyd am y gwaith o ran gweithio'n unig sy'n mynd rhagddo, gan gyfeirio at y cytundeb â Chyngor arall sydd mewn lle.

- Pwysleisiwyd mai un o brif gyfrifoldebau'r Cyngor yw sicrhau diogelwch staff yn eu gwaith. Cyfeiriwyd at y cynnydd sydd i'w weld mewn digwyddiadau treisgar, boed hynny'n ffisegol neu'n eiriol, a'r cynnydd yn y defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol i rannu fideos o staff wrth eu gwaith. Manylwyd ar y camau sy'n cael eu cymryd i adolygu trefniadau gweithio'n unig a threfniadau o ran digwyddiadau'n ymwneud â'r cyfryngau cymdeithasol. Ychwanegwyd bod ymgais i wthio'r sgwrs ynglŷn ag ymddygiad tuag at staff yn genedlaethol ogystal.

10. ADRODDIAD MONITRO BLYNYDDOL - CYNLLUN DATBLYGU LLEOL 2025-26

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Craig ab Iago.

PENDERFYNIAD

Bod y Cabinet yn derbyn Adroddiad Monitro Blynyddol 8 (Atodiad 1) a chytuno i gyflwyno i'r Llywodraeth erbyn diwedd mis Hydref 2026.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi ei bod yn ofynnol i fonitro'r Cynllun Datblygu Lleol yn flynyddol, yn unol â'r rheoliadau, a chyflwyno Adroddiad Monitro Blynyddol i Lywodraeth Cymru.

Eglurwyd bod yr adroddiad yn canolbwyntio ar awdurdod cynllunio Gwynedd, ac mai hwn yw'r adroddiad olaf ar gyfer y Cynllun Datblygu presennol gan fod ei gyfnod yn dod i ben. Ychwanegwyd na fydd gan y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd presennol statws cynllun datblygu statudol ar ôl diwedd y flwyddyn eleni o ganlyniad i'r Rheoliadau. O ganlyniad, nodwyd mai Cymru'r Dyfodol: Y Cynllun Cenedlaethol i Gymru, fydd yn gweithredu fel y cynllun datblygu statudol ar gyfer penderfyniadau cynllunio. Er na fydd gan y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd statws cynllun datblygu mwyach, amlygwyd y bydd ei bolisïau'n dal yn ystyriaethau cynllunio materol os ydynt yn cyd-fynd â nodau a pholisïau Cymru'r Dyfodol.

Rhoddwyd trosolwg o brif gasgliadau'r adroddiad, gan egluro ei fod yn adrodd ar berfformiad yn erbyn cyfres o 70 o ddangosyddion sydd wedi eu nodi'n benodol yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd. Adroddwyd ar y nifer o ddangosyddion sy'n cyd fynd â'r symbolau a gaiff eu defnyddio i fonitro effeithlonrwydd polisïau ac i roi trosolwg o berfformiad. Aethpwyd ymlaen i adrodd ar y weithred sydd wedi'i nodi yn erbyn bob dangosydd yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol fel rhan o'r dadansoddiad. Amlygwyd bod 42 o ddangosyddion yn awgrymu fod polisïau CDLl yn cael gweithredu'n effeithiol, 13 o ddangosyddion yn awgrymu nad yw'r Polisi mor effeithiol a disgwyliwyd iddo fod, ac 15 dangosydd lle oedd y targed wedi'i gyflawni.

Soniwyd am brif gasgliadau'r Adroddiad, gan dynnu sylw at y ffaith bod caniatâd wedi'i roi ar gyfer 215 o unedau preswyl newydd yn ystod 2025/26, gyda 67.4% o'r rhain yn dai fforddiadwy. Nodwyd y cafodd 3 cais eu gwrthod yn rhannol oherwydd materion ieithyddol, a chafodd 8 cais ganiatâd gydag amod cynllunio ar gyfer mesurau lliniaru ieithyddol.
Adroddwyd bod yr Adroddiad hefyd wedi'i gyflwyno gerbron Weithgor Polisi Cynllunio.

Aethpwyd ymlaen i nodi bod 55.8% o'r holl unedau sydd wedi eu cwblhau ers mabwysiadu'r Cynllun yn dai fforddiadwy. Atgoffwyd nad ar gyfer tai'n unig mae'r Cynllun, gan amlygu ei fod yn hwyluso datblygiadau economaidd ac amgylcheddol yn ogystal. Ychwanegwyd bod y Cynllun hefyd wedi bod yn effeithiol wrth ddiogelu cyfleusterau cymunedol lleol.

Galwyd ar drigolion i gymryd rhan yn y broses o ddatblygu'r Cynllun Datblygu Lleol newydd, ym mha bynnag ffordd sy'n bosib.

<u>Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:</u>

- Cyfeiriwyd at bwysigrwydd y Cynllun a'r ffaith ei fod yn uchelgeisiol. Nodwyd ei fod yn cyffwrdd ar amryw o agweddau, ac amlygwyd mai cerbyd ar gyfer hwyluso amcanion strategol eraill y Cyngor ydyw. Wrth gyfeirio at orfod amcangyfrif lefel twf y boblogaeth, amlygwyd bod y Cynllun yn seiliedig ar y dystiolaeth sydd ar gael ar y pryd gan gynnwys modelau cydnabyddedig, tystiolaeth gan Lywodraeth Cymru, a thueddiadau adeiladu tai'r gorffennol er enghraifft. Cydnabuwyd y gall sefyllfaoedd newid yn ogystal. Tynnwyd sylw at ddatblygiad penodol wnaeth ddim digwydd yn nhymor y Cynllun, gan nodi fod hyblygrwydd y Cynllun wedi galluogi'r Cyngor i ymateb i hynny.
- Gofynnwyd ynglŷn â'r ffaith bod y ffigwr o dai a gwblhawyd yn ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd sydd ar safleoedd sydd wedi'u clustnodi ar gyfer tai yn isel. Mewn ymateb, eglurwyd am yr elfen ar hap sy'n digwydd, yn enwedig o feddwl ei bod yn flwyddyn olaf ar y Cynllun.
- Amlygwyd bod rhaid dilyn y camau cywir a'r rheoliadau mewn perthynas â'r Cynllun hwn. Cadarnhawyd bod tystiolaeth bod unrhyw ddatblygiad yn cyd-fynd â gofynion y Cynllun. Nodwyd bod rhaid cael elfen o hyblygrwydd o fewn y Cynllun, ond bod angen rhywbeth i roi arweiniad i ddatblygwyr o ran lle mae posib iddynt ddatblygu. Rhannwyd rhwystredigaeth ynglŷn â'r broses heriol hon, ond pwysleisiwyd bod y Cynllun yn ddogfen hollbwysig.
- Cyfeiriwyd yn ôl at y sylwad ynglŷn â'r safleoedd ar hap, gan sicrhau eu bod yn safleoedd sydd o fewn y ffiniau ac felly yn gydnaws â'r Cynllun. Cytunwyd bod y broses o sefydlu cynlluniau datblygu lleol yn rhy hir a chostus, ond atgoffwyd hefyd bod y broses yn hir oherwydd yr angen i gynnwys y cyhoedd ar bob cam ac felly bod rhesymau dilys am yr amserlen.

11. STRATEGAETH GYFALAF

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones.

PENDERFYNIAD

Cymeradwyo:
• ariannu £1.49M ar gyfer bwlch cyllido prosiect atal llifogydd Prom y Gogledd, Abermaw
• ariannu bwlch cyllido o £583k ar gyfer prosiect Ysgol Bontnewydd
• darparu £6.86M ar gyfer amlen nesaf y rhaglen dreigl Ysgolion Cynaliadwy
• darparu £4.11M ar gyfer amlen nesaf y rhaglen dreigl Ysgolion Cynaliadwy ac ymateb i risgiau traffig ar safleoedd Ysgolion Uwchradd
• dirprwyo'r hawl i gytuno ar union raniad y £4.11M rhwng gwella ysgolion uwchradd a ymateb i risgiau traffig i'r Prif Weithredwr, mewn ymgynghoriad â'r Aelod Cabinet Addysg, Y Pennaeth Addysg a'r Pennaeth Cyllid wedi i waith pellach gael ei gwblhau.
• dadymrwymo £3.5M o gynllun asedau presennol y cyngor, er mwyn i ryddhau i gyfrannu at yr adnoddau sydd ar gael i ariannu yr uchod.

Gofynnir i'r Cabinet gadarnhau ymrwymiadau eisoes wedi eu cymeradwyo ar gyfer cynnydd costau Ysgol Tryfan (cabinet 16 Rhagfyr 2025) a chanolfan arloesi Trawsfynydd (10 Chwefror 2026).

TRAFODAETH

Esboniwyd i'r Cyngor fabwysiadu Cynllun Asedau 10 mlynedd, a'i bwrpas yw ymrwymo cyfalaf craidd y Cyngor i brosiectau sy'n cymryd amser i'w cynllunio a'u gwireddu, fel bod modd blaengynllunio.

Cadarnhawyd ei fod yn gynllun byw a bod yr adroddiad gerbron yn argymell sut i ddyrannu'r arian cyfalaf ychwanegol sydd ar gael. Credwyd y bydd hyn yn rhoi sicrwydd i barhau gydag ambell gynllun cyn adolygiad cynhwysfawr o'r Cynllun Asedau, a fyddai'n ymestyn y cynllun am 10 mlynedd arall i bwrpas blaengynllunio. Tynnwyd sylw at y ffaith fod swm blynyddol wedi'i neilltuo o fewn y Cynllun Asedau ar gyfer prosiectau cyfalaf llai sy'n codi, a chânt eu trin drwy'r drefn bidiau.

Amlygwyd bod swm o £16 miliwn ar gael drwy amryw o grantiau a derbyniadau cyfalaf i gyfarch yr anghenion gwario cyfalaf.
Cyfeiriwyd at amryw o ofynion newydd sydd wedi codi, gyda chynlluniau wedi datblygu ers gosod y Cynllun Asedau presennol ynghyd â chynnydd mewn costau.

Manylwyd ar yr hyn nad oedd modd ei gyfarch dwy flynedd yn ôl pan fu i'r Cyngor fabwysiadu'r Cynllun Asedau 10 mlynedd. Cadarnhawyd bod gofynion cynnal a chadw bellach wedi'u cyfarch y tu hwnt i'r drefn hon. Aethpwyd ymlaen i nodi bod

swm wedi'i glustnodi fel rhan o'r cais gerbron er mwyn galluogi datblygu a cheisio am grantiau ar gyfer amlen nesaf y rhaglen dreigl Ysgolion Cynaliadwy.

Tynnwyd sylw at y materion eraill a'r heriau strategol o fewn yr adran Addysg sydd angen sylw, ond nad yw'r arian yn ddigonol i gyfarch amcan lefel uchel ar eu cyfer. Gan fod gwaith pellach i'w wneud er mwyn deall yr union heriau a datrysiadau, awgrymwyd bod swm i'w glustnodi ar gyfer y materion hyn, gyda'r hawl i gytuno ar union raniad yr arian hwn i'w ddirprwyo yn unol â'r hyn gaiff ei nodi yn yr adroddiad.

<u>Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:</u>

- Cyfeiriwyd at ymweliad diweddar rhai Aelodau Cabinet ag adeilad newydd Ysgol Ein Harglwyddes ym Mangor. Amlygwyd safon yr adeilad ac mai dyma sydd ei angen ar gyfer holl blant y Sir. Pwysleisiwyd pwysigrwydd buddsoddi ym mhlant a phobl ifanc y Sir, gan gynnwys gwneud gwelliannau i safleoedd a stad ysgolion.
- Soniwyd nad yw'r Cyngor yn bartner i ddatblygiad Hwb Iechyd a Gofal – Canolfan Lleu erbyn hyn, a hynny oherwydd bod y cynllun bellach yn parhau ar raddfa llawer llai. Gobeithiwyd y byddai modd bod yn rhan o unrhyw brosiectau yn y dyfodol.

12. RHAGLEN GYFALAF 2026/27 – ADOLYGIAD DIWEDD AWST (SEFYLLFA 31 AWST 2026)

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Huw Wyn Jones.

PENDERFYNIAD

- Derbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Awst (sefyllfa 31 Awst 2026) o'r rhaglen gyfalaf.
- Cymeradwyo'r addasiadau canlynol i'r Gyllideb Gyfalaf a gymeradwywyd ar 5 Mawrth 2026 o safbwynt dulliau ariannu'r rhaglen (fel nodir yn rhan 3.2.3 o'r adroddiad), sef:
  - cynnydd o £846,000 mewn defnydd o fenthyca
  - cynnydd o £64,980,000 mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau
  - cynnydd o £5,000 mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf
  - cynnydd o £673,000 mewn defnydd o gyfraniadau refeniw
  - lleihad o £350,000 mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf
  - cynnydd o £13,329,000 mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill.

TRAFODAETH

Eglurwyd bod dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £176 miliwn am y 3 blynedd 2026/27 – 2028/29 i'w weld yn yr adroddiad. Aethpwyd ymlaen i dynnu sylw at y ffynonellau i ariannu'r cynnydd net o £101.5 miliwn ers y gyllideb wreiddiol, gyda £22 miliwn ohono yn deillio o ail broffilio ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol.

Manylwyd ar y prif gasgliadau sef bod cynlluniau pendant mewn lle i fuddsoddi £123.5 miliwn yn 2026/27 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £72 miliwn (58%) ohono wedi'i ariannu trwy grantiau penodol.

Nodwyd bod £12 miliwn ychwanegol o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2026/27 i 2027/28 a 2028/29, a chyfeiriwyd at y prif gynlluniau sydd wedi llithro ers y gyllideb wreiddiol.

Tynnwyd sylw at y rhestr o'r grantiau ychwanegol gwerth £66 miliwn, y llwyddodd y Cyngor eu denu ers y gyllideb wreiddiol, sydd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad.

<u>Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:</u>

- Diolchwyd i'r staff am y gwaith i ddod a'r grantiau hyn yn fyw.

Dechreuodd y cyfarfod am 1:00pm a daeth i ben am 3:35pm